

Ενότητα 7^η Η λύση του γόρδιου δεσμού

Ὡς δὲ Ἀλέξανδρος παρῆλθεν ἐς
Γόρδιον,
πόθος λαμβάνει αὐτόν ἰδεῖν τὴν ἄμαξαν
τὴν Γορδίου
καὶ τὸν δεσμόν τοῦ ζυγοῦ τῆς ἀμάξης.
Πρὸς δὲ δὴ ἄλλοις καὶ τόδε ἐμυθεύετο
περὶ τῆς ἀμάξης,
ὅστις λύσειε τὸν δεσμόν τοῦ ζυγοῦ τῆς
ἀμάξης,
τοῦτον χρῆναι ἄρξαι τῆς Ἀσίας.

Ἦν δὲ ὁ δεσμός ἐκ φλοιοῦ κρυνίας
καὶ τούτου οὔτε τέλος οὔτε ἀρχὴ
ἐφαίνετο.
Ἀλέξανδρος δὲ, ὡς ἀπόρως μὲν εἶχεν
ἐξευρεῖν λύσιν τοῦ δεσμοῦ,
οὐκ ἤθελε δὲ περιδεῖν ἄλυτον,

(φοβούμενος) μή καὶ τοῦτο ἐργάσθαι κί-
νησίν τινα ἐς τοὺς πολλούς,
παίσας τὸν δεσμόν τῷ ξίφει διέκοψεν

καὶ ἔφη λελύσθαι.
Ἀπηλλάγη δ' οὖν ἀπὸ τῆς ἀμάξης αὐτός
τε καὶ οἱ ἄμφ' αὐτόν
ὡς ξυμβεβηκότες τοῦ λογίου

τοῦ ἐπὶ τῇ λύσει τοῦ δεσμοῦ.
Καί γάρ καὶ τῆς νυκτός ἐκείνης βρονταί
τε
καὶ σέλας ἐξ οὐρανοῦ ἐπεσήμηναν·

καὶ ἐπὶ τούτοις Ἀλέξανδρος τῇ ὑστεραίᾳ
ἔθυε τοῖς φήνασι θεοῖς τά τε σημεῖα
καὶ τὴν λύσιν τοῦ δεσμοῦ.

Ὄταν ο Αλέξανδρος ἔφτασε στο
Γόρδιο,
τον κατέλαβε πόθος να δει την άμαξα
του Γορδίου
και το δεσμό του ζυγοῦ της άμαξας.
Και μεταξύ άλλων, βέβαια, και αυτό
λεγόταν για την άμαξα,
ὅτι δηλαδή, ὅποιος λύσει το δεσμό του
ζυγοῦ της άμαξας,
αυτός ήταν ορισμένο από τη μοίρα να
εξουσιάσει την Ασία.
Ο δεσμός ήταν από φλούδα κρυνίας
και αυτού δε φαινόταν οὔτε τέλος οὔτε
αρχή.

Ο Αλέξανδρος, επειδή αδυνατούσε να
βρει τη λύση του δεσμοῦ,
αλλά και δεν ήθελε να τον αφήσει
άλυτο,

γιατί φοβόταν μήπως αυτό προκαλέσει
κάποια αναταραχή στο πλήθος,
αφού χτύπησε το δεσμό με το ξίφος
του, τον έκοψε
και είπε ότι λύθηκε.

Απομακρύνθηκε, λοιπόν, από την
άμαξα ο ίδιος και οι σύντροφοί του
με την ιδέα ότι είχε εκπληρωθεί ο
χρησμός
για τη λύση του δεσμοῦ.

Και πράγματι τη νύχτα εκείνη βροντές

και λάμψη από τον ουρανό έδωσαν
σημείο επιδοκιμασίας·
γι' αυτό το λόγο ο Αλέξανδρος την
επόμενη μέρα
πρόσφερε θυσία στους θεούς που του
φανέρωσαν τα σημάδια
και τον τρόπο λύσης του δεσμοῦ.

Γραμματική

Για να σχηματίσουμε τον παρατατικό των βαρύτονων, προσθέτουμε στο χρονικό θέμα του ενεστώτα τις καταλήξεις του παρατατικού, δηλαδή, για το ρήμα λύω παίρνουμε το θέμα λυ- και προσθέτουμε την κατάληξη του παρατατικού -ον. Στην αρχή όμως πρέπει να βάλουμε και την **αύξηση**, (όπως και στα νέα ελληνικά) η οποία είναι δύο ειδών:

A) **συλλαβική**

B) **χρονική**

Παρατατικός

ἔ- λυ- **ον**

ἔ- λυ- **ες**

ἔ- λυ- **ε**

ἐ- λύ- **ομεν**

ἐ- λύ- **ετε**

ἔ- λυ- **ον**

-Παρατηρούμε πως σε κάθε περίπτωση το θέμα παραμένει **ίδιο**.

Τι είναι η συλλαβική αύξηση;

Συλλαβική αύξηση είναι η προσθήκη στην αρχή του θέματος ενός **-ἐ-** (Προσοχή! παίρνει ψιλή). Λέγεται συλλαβική επειδή προστίθεται μια νέα συλλαβή.

Πότε βάζουμε συλλαβική αύξηση;

Συλλαβική αύξηση βάζουμε, όταν το ρήμα αρχίζει από σύμφωνο, π.χ. λύω > ἔλυον, διώκω > ἐδίωκον, φεύγω > ἔφευγον

Στην περίπτωση που το ρήμα αρχίζει από ρ̂ (π.χ. ῥίπτω), τότε εκτός από το ἐ της αύξησης διπλασιάζεται και το ρ̂. Έτσι ο παρατατικός του ῥίπτω γίνεται ἔρριπτον

Τι είναι η χρονική αύξηση;

Χρονική αύξηση είναι η μετατροπή ενός βραχύχρονου φωνήεντος σε μακρόχρονο.

Πότε βάζουμε χρονική αύξηση;

Χρονική αύξηση βάζουμε, όταν το ρήμα αρχίζει από φωνήεν. Δηλαδή τι κάνουμε; Κάνουμε κάποιες αλλαγές σε μερικά φωνήεντα.

Ποιες είναι οι αλλαγές;

Ενεστώτας

ἄ	>	η	ἀγοράζω
αι	>	η	αἰχμαλωτίζω
αυ	>	αυ	αὐξάνω
ε	>	η	ἐλπίζω
ει	>	η	εἰκάζω
ευ	>	ηυ	εὐρίσκω
ο	>	ω	ὀρίζω
οι	>	ω	οἰκίζω
ῶ	>	ῶ	ῶφαινω
ῖ	>	ῖ	ἰκετεύω

Παρατατικός

>	ἡγόραζον
>	ἡχμαλώτιζον
>	ἡύξανον
>	ἡλπίζον
>	ἡκαζον
>	ἡύρικσον
>	ῶρίζον
>	ῶκίζον
>	ῶφαινον
>	ἰκέτευον

✓ Θα πρέπει να θυμόμαστε κυρίως τις εξής αλλαγές:

α > η

ε > η

ο > ω

ι > υπογεγραμμένη

1. Στις προτάσεις που ακολουθούν να βάλετε το ρήμα στον κατάλληλο τύπο του παρατατικού:

α. Οἱ Ἀθηναῖοι ἀεὶ (θύω) τοῖς θεοῖς.

β. Οὗτος τοῖς ἄρχουσι (ὑπακούω).

γ. Ἀμφότεροι ᾧ Φαλίνε, Ἕλληνες (εἰμί).

δ. Ὅρωντες τήν ἀρετὴν τοῦ ἀνδρός οὗτοι (θαυμάζω).

ε. Ἀλέξανδρος τῷ ξίφει τὸν δεσμὸν (κόπτω).

στ. Περικλῆς (ἀγορεύω) ἐν τῇ ἀγορᾷ.

2. Να μεταφέρετε τις επόμενες προτάσεις στον παρατατικό:

α. Πρᾶος εἰμί καὶ ταπεινὸς τῇ καρδίᾳ.

β. Φροντίδων ἐλεύθεροι ἐστέ.

γ. Μακάριοι ἐσμέν.

δ. Σὺ εἶ ὁ υἱὸς μου ὁ ἀγαπητός.

ε. Ὁ μὲν θερισμὸς πολὺς ἐστί.

στ. Οἱ δε ἐργάται ὀλίγοι εἰσίν.

ζ. Ὑμεῖς ἐστέ κατήγοροι μου.

3. Να μετατρέψετε το ρήμα στον κατάλληλο τύπο του παρατατικού:

σύ
ἐκπέμπω
ἀναρπάζω
ὀρίζω

οὗτοι
ἐκφράζω
κελευω
ὀνομάζω
οἰκτίρω

4. Να συμπληρώσετε τις ακόλουθες προτάσεις με ρηματικούς τύπους παρατατικού και αορίστου σύμφωνα με το παράδειγμα:

α. Οἱ ἄνδρες οὗτοι ἐφύλαττον / ἐφύλαξαν τὸν ἐν Δελφοῖς θησαυρόν (φυλάττω).

β. Ἀθηναῖοι πρέσβεις τοῖς Λακεδαιμονίοις...../..... (πέμπω).

γ. Τῶν Σειρήνων προσδεδεμένος Ὀδυσσεὺς τῷ σύλῳ (= στο κατάρ-
τι)...../.....(ἀκούω).

δ. Θουκυδίδης Ἀθηναῖος...../.....τὸν πόλεμον τῶν Πελοποννησίων καὶ
Ἀθηναίων (συγγράφω).

ε. Καὶ τοὺς μὲν νεκροὺς τοὺς πλείστους ἔνθαπερ (= ἐκεῖ ὅπου) ἔπεσον
ἐκάστους..... / (θάπτω).

στ. / ποτε λέων σὺν ἀνθρώπῳ (ὀδεύω).

Απαντήσεις στις ερωτήσεις κατανόησης του σχολικού βιβλίου

1. Γιατί ήθελε ο Αλέξανδρος να λύσει το Γόρδιο δεσμό;

Ο Αλέξανδρος θέλησε να λύσει τον Γόρδιο δεσμό, διότι είχε οριστεί από τη μοίρα, όποιος έβρισκε τη λύση του δεσμού, αυτός θα γινόταν ο κυρίαρχος της Ασίας. Ο χρησμός που του αποκαλύφτηκε αποτελούσε θεϊκή υπόδειξη και δεν μπορούσε να την αγνοήσει. Έπρεπε να αποδείξει την ικανότητά του στο εγχείρημα αυτό για να επιβεβαιώσει την αποφασιστικότητά του στους στρατιώτες του και στους εχθρούς του.

2. Ποιές δυσκολίες παρουσίαζε το εγχείρημα του Αλεξάνδρου και πώς τις ξεπέρασε ο νεαρός βασιλιάς;

Ο Αλέξανδρος στην προσπάθειά του να βρει τη λύση του δεσμού, συνάντησε δυσκολίες. Ο δεσμός που προερχόταν από σκληρό ξύλο, από φλοιό Κρανιάς δεν φαινόταν ούτε η αρχή του, ούτε το τέλος του. Έτσι λοιπόν επειδή δεν ήθελε να τον αφήσει άλυτο και δημιουργήσει ταραχή στο πλήθος, πήρε το ξίφος, έκοψε το δεσμό και είπε ότι τον έλυσε.

3. Πώς αποδεικνύεται από το κείμενο η πίστη του Αλεξάνδρου στα θεϊκά σημάδια και στους χρησμούς;

Ο Αλέξανδρος ήταν πιστός στα θεϊκά σημάδια και τους χρησμούς. Η πίστη του αποδεικνύεται ήδη από την ίδια την προσπάθειά του να επιβεβαιώσει τον χρησμό, λύνοντας τον Γόρδιο δεσμό. Επίσης, επιβεβαιώνεται και από το σεβασμό που εκδηλώνει με τις θυσίες που προσφέρει στα θεία για τη βοήθεια που του φανέρωσαν. Τέλος, το βράδυ στον ουρανό έλαμψαν βροντές κι ένα φως, το οποίο θεώρησε ως επιβράβευση των προσπαθειών του.

4. Γνωρίζετε από την ιστορία άλλα περιστατικά επίδειξης και αποφασιστικότητας εκ μέρους σημαντικών ιστορικών προσώπων; Πώς αξιοποιήθηκαν αυτά τα περιστατικά από μέρους τους προκειμένου να πείσουν τις μάζες για την αξία τους και για τη σοβαρότητα των επιδιώξεών τους;

Σημαντικό περιστατικό επίδειξης και αποφασιστικότητας είναι και η μάχη των Θερμοπυλών, όπου ο Λεωνίδας μόνο με 300 Σπαρτιάτες δεν οπισθοχώρησε στη δύναμη των χιλιάδων Περσών ακόμα και αν ήξερε, ότι θα πεθάνουν. Η πράξη αυτή του Λεωνίδα, αν και οδήγησε στην αυτοθυσία έδειξε σε όλους τους Έλληνες, ότι για να νικήσουν πρέπει να είναι ενωμένοι και να έχουν εμπιστοσύνη στον εαυτό τους. Επιπλέον η συμβολή του Θεόδωρου Κολοκοτρώνη στην εμπύχωση των στρατιωτών του για την αντιμετώπιση του στρατού του Δράμαλη. Οι άλλες γνώμες στο πολεμικό συμβούλιο ήταν αντίθετες, ο Κολοκοτρώνης όμως πήρε την ευθύνη της μάχης. Ο ήρωας με τα παλικάρια του έκλεισε όλους τους δρόμους διαφυγής για τους Τούρκους, τους νίκησε, ενώ οι εχθροί έχασαν πάνω από 3000 άντρες.

